

ΤΟ ΛΟΓΙΚΟΝ ΕΙΝΕ ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

(ΗΣ ΑΠΗΛΑΛΗΨΑΝ ΤΑ ΔΟΙΠΑ ΖΩΑ)

Ἀθήναι, 1 Ἰανουαρίου 1872.

(συνέχεια· ἴδε φυλλ. ΙΔ').

6.

Συνταγματικοὶ καὶ δημοκρατικοί.

Ἡ μετὰ τοῦ ἐλευθέρου ἐργάτου συνομιλία τοῦ Ἀρχαγγέλου τὸν εἶχε κάμει νὰ πληῇ ἀληθῶς. Ἐσκέφθη νὰ πετάξῃ πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ χώραν, εἰς ἣν τὸ λογικὸν εἶνε συνώνυμον τῷ ἀγωνίᾳ. Ἀλλ' αἰφνης ἐνθυμήθη ὅτι ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ὑψιστον νὰ ἐπισκεφθῇ ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας.

Ὅθεν ἐπροχώρησε πρὸς τὸ κέντρον τῆς πλατείας «Κουλουβάχατα». Ἐκεῖ εἶδε ἀγύρτην τινὰ ἀγορεύοντα, καὶ ἤκουσε περίξ αὐτοῦ τινὰς λέγοντας, ὅτι αὐτός ὁ κύριος βουλευτὴς εἶνε λίαν λογικός.

Ὁ κύριος βουλευτὴς ἔλεγε·

«Ἦδη μεταβαίνω εἰς ἕτερον ἀντικείμενον, τὸ περὶ ἀνευθύνου εἰς τὰς συνταγματικὰς πολιτείας.

«Καὶ ἡμεῖς, ὡ νοτίμων λαὲ, εἴμεθα ἀνεύθυνοι, διότι δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἀνευθύνως ὅ,τι θέλομεν ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς, ὅπως οἱ συνταγματικοὶ βασιλεῖς ὑπογράφουν ἀνευθύνως ὅ,τι θέλουν.»

— Οἱ βουλευταί, ἐφώναξέ τις ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀκροατῶν, ὀφείλουν νὰ λέγωσιν ὅ,τι πρέπει. Ἡ χρῆσις δικαιωμάτων χορηγηθέντων δὲν προϋπέθεσεν ὅτι πρέπει νὰ γίνηται κατάχρησις. Καὶ ἐὰν ὁ τύπος καταστρέφῃ τὴν οὐσίαν διὰ τῆς καταχρήσεως προσκαίρως, βαθμηδὺν ὅμως ἐπέρχεται ἢ κατὰ τῆς Βουλῆς κραυγὴ, ἥτις εἶνε ἀκαταμάχητος.

Ὁ βουλευτὴς δὲν ἐπρόσεξε εἰς τὴν φωνὴν τοῦ πλήθους, ἀλλ' ἐξηκολούθησεν, ἐνῶ τινες ἐφώναζαν, μὴ διακόπτετε τὸν ῥήτορα.

«Τάχα ἂν ἐγγίξῃ εἰς μεγαλειότατος τὴν τιμὴν τινὸς ἢ κλέψῃ, δὲν δικάζεται, ἀφοῦ προηγήθῃ ἡ ἔδεια; Τὸ αὐτὸ καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς βου-

λευτὰς συμβαίνει. Πρέπει νὰ ζητηθῇ ἡ ἄδεια πρὶν εἰσαχθῆμεν εἰς δίκην.

«Εἰς τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλαμβάνεται καὶ ὁ βασιλεὺς, ὅπως καὶ ἡμεῖς.

«Ἐ σὺ λαὲ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου! τί λεγέτε;»

Καταβάντες τοῦ βήματος, τὸ πλῆθος — κατὰ τὸ στερεότυπον — ἐφώναξε μπράβο! εὖγε! καὶ ἐκρότησε τὰς χεῖρας. Ἀλλ' ἐπειδὴ συγχρόνως ὡς λαὸς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου ἠρωτήθη, ἐνόμισε δεόν νὰ ἀπαντήσῃ. Λοιπὸν ἤρχισεν ἕκαστος ν' ἀπαντᾷ κατ' ἀρέσκειαν, καὶ ἐγένετο θόρυβος καταχθόνιος, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου διεκρίνετο τὸ

Ζήτω! — κάτω! — ἐπάνω! — ἐλεύθερι ἐκλογαί! — πρέπει νὰ τεθῶσιν ὑποψήφιοι — ἂμ' ἂν ἔχῃς τύχη! — καὶ τί ἐνόμισαν; Δὲν εἶμαι ἀπὸ ἐκείνους. — τὴν κακὴν σας φλάσκα. — Νὰ πέσῃ τὸ ὑπουργεῖον. — νὰ μὴ πέσῃ τὸ ὑπουργεῖον. — Νὰ διαλυθῇ ἡ Βουλὴ. — νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ Βουλὴ. — καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

Διὰ δὲ τὴν ἀρμονίαν φαίνεται ἡ τάξις τῶν ἐντίμων ἐπίσης συνταγματικῶν πολιτῶν — ἥτις κύριον ἐπάγγελμα ἔχει τὴν καθαριότητα τῶν ὑποδημάτων, ἀλλ' ἐνῶτε καταγίνεται καὶ εἰς ἕτερα εἶδη ἐμπορίου, εἰς πωλήσεις παραρτημάτων, ἢ, ἀφοῦ συνεννοηθῇ διὰ χαλκίνων νομισμάτων, μὲ τοὺς πρώην συναδέλφους ἀστυνομικοὺς κλητῆρας, εἰς ζητωκραυγὰς — διακρινομένη διὰ τῆς γενικῆς ἐπωνυμίας λοδοστροί, ἔλαβε μέρος εἰς τὸν θόρυβον, καὶ ἐφώναζε στρούϊα, στρούϊα, ῥίμπε ῥίμπε περίξ! ῥίμπε, ῥίμπε μπόμ. ἢ ἐσύριζεν, ἢ ἔκαμνε τοῦμπες.

Τέλος οἱ ἐνθερμότεροι ὁπαδοὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προόδου ἐξαφθέντες ἐμιμήθησαν τοὺς — ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη — πιστοὺς τῶν βασιλέων, καὶ ἐγρονθοκοπήθησαν, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν — ὡς ἐννοεῖ ἕκαστος — νὰ λύσουν ὡς πολιτισμένοι λογικῶς τὸ ζήτημα.

Αἰφνης, ἐνῶ ἀνεπτύσσετο τὸ θέμα διὰ γρονθοκοπημάτων καὶ δαιμονίων φωνῶν — δυναμέων νὰ ἀναστήσωσι ἐκ δευτέρου τὸν δις μακαρίτην Λάζαρον — ἠκούσθη ἐκ μέρους τοῦ κλητῆρος τὸ «ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου καὶ τοῦ βασιλέως διαλυθῆτε, κύριοι!» καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸν ἤκουον, ἐφώναξε δυνατὰ «Λοιπὸν διάλυσις».

Ἀκούσας ὁ ἀγορεύσας βουλευτὴς — ἐναθρυνόμενος διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὁμιλίας του — τὴν λέξιν διάλυσις, καὶ ὑποθέσας ὅτι ἡ Βουλὴ διελύθη, ἔτρεξε πάραυτα πρὸς τὸν προϊστάμενον

τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας — ἂν καὶ σφόδρα ἐκ πατριωτισμοῦ ἀντιπολιτευόμενος, μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς — νὰ ζητήσῃ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπέμβασιν τῆς καλομαθημένης κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ κατὰ τὰς νέας ἐκλογάς· διότι ἐγνώριζεν, ὅτι τὸ πρόγραμμα τῆς κυβερνήσεως θὰ ὑπέσχετο μὲν ἐλευθερίαν ἐκλογῶν, ἀλλὰ δὲν ἠθέλε τρηθῇ τὸ τοιοῦτον, καθόσον ἡ ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν δὲν ἦτο ἔθιμον, ἐνῶ ἡ ἐπέμβασις ἦτο, καὶ τὰ ἔθιμα εἶνε σεβαστά.

Ἐπασχεν, ὡς βλέπεις ἀναγνώστα, ἀπὸ «λογικόν». Ἄν ἦτο ζῶον ἄνευ λογικοῦ, θὰ ἦτο εὐτυχέστερος, διότι δὲν θὰ εἶχεν ἀδιάκοπον ἀγωνίαν.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἐτέραν ἄκραν τῆς πλατείας διεδραματίζετο ἐτέρα σκηνή. Ὁ Ἄγγελος ἐτρεξεν. Εἶδε τινὰ μὲ μέγα ὑπογένειον καὶ μὲ πῖλον περίεργον σκούζοντα.

— Συμπολῖται! Ἰσότης, ἀδελφότης, ἐλευθερία. Παρθένος ἐνοικοῦσα μὲ τοὺς ἀγγέλους δημοκρατία! κατὰβῃ νὰ σὲ ἀσπασθῶ.

Ὁ Ἄγγελος ἐμειδίασεν, ἀκούσας τὴν ἐσφαλμένην ιδέαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν οἱ λογικοὶ περὶ τῶν ἀγγέλων, ὅτι συνοικοῦσι μὲ παρθένας.

Ἐνῶ ἀπειράκις ὁ δημοκρατικὸς — ὡς τὸν ἐνόησας, ἀναγνώστα — εἶχε φωνάζει εἰς μάτην, τέλος τις ἐκ τοῦ πλήθους ἐπροχώρησεν, ἔχων γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ σηκωμένα πρὸς τὰ ἄνω τὰ *μανίκια* τοῦ ὑποκαμίσου.

Ὁ Ἄγγελος παρετήρησεν, ὅτι ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ ἐνὸς βραχίονος ἦτο κεντημένη μὲ βελόνην μία *γοργόνα*, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ εἰς ἀγριωπὸς κρατῶν *σπαθὶ* *ξεγυμνωμένο*.

Πλησιάσας ὁ ἀντάμης, πρῶτος ἐξ ἀδελφῶν τοῦ τραμπούκου, τὸν δημοκρατικόν,

— Συμπολῖτα! τοῦ εἶπεν, ἰσότης, ἀδελφότης, ἐλευθερία. Εἴμεθα σύμφωνοι, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἀγκαλιάσω καὶ σὲ *μιλήσω*.

— Ἐλθε, ἀδελφε, ἴσε, ἐλεύθερε, ἐφώναζεν ὁ δημοκρατικὸς.

Καὶ ἀνοίξας τὰς ἀγκάλας τοῦ περιέπτυξε τὸν ἄγνωστον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον παρετήρησεν, ὅτι τοῦ ἀπέλιπε τὸ πτωχόν του βαλάντιον. Ἐφρόντισε παντοῦ νὰ εὕρῃ τὸν ἀδελφόν, τὸν ἴσον, τὸν ἐλεύθερον, ἀλλ' εἰς μάτην.

— Δὲν εἶνε καιρὸς, ἐψιφύρισε, τῆς ἰσότητος, τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Τὸ πάθημα τοῦ εἶχε γίνῃ μάθημα. Ἐνόησε τί ἐστὶ κοινωνία ὡπισθοδρομημένη καὶ πάσχουσα ἀπὸ «λογικόν» ἰσότητος, ἀδελφότητος καὶ ἐλευθερίας.

Ὁ συκοφαντηθεὶς ὅτι συνοικεῖ μὲ παρθένας ἀγγέλους, πλησιάσας καὶ γελῶν ἀπὸ καρδίας, τοῦ εἶπεν·

— Ἐγκαταλείπεις λοιπὸν τὰς ἀρχάς σου;

— Οὐχί, ἀπάντησεν, ἀδελφε, ἴσε, ἐλεύθερε, ἄγνωστε· ἀλλὰ, μὰ τὴν *γοργόνα* καὶ τὸν ἀγριωπὸν τοῦ ἀντάμης, εἶνε ἀκόμη ἀναγκαῖαι αἱ βασιλεῖαι, ὡς τὰ κρανία, τὰ ὅποια θέτουσιν ἐπὶ πασσάλων εἰς τοὺς ἀμπελῶνας, διὰ νὰ μὴ πλησιάζουν τὰ ἀρπακτικὰ πτηνά.

— Πάσχεις, φίλε μου, καὶ σὺ ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινον ἀσθένειαν «λογικόν», καὶ μάλιστα πλειότερον πολλῶν, καὶ σοῦ τὸ λέγω, διότι εἶσαι εἰλικρινής. Οὔτε μὲ τοὺς ἀγγέλους οἰκοῦν παρθένοι, οὔτε εἰς αὐτοὺς πραγματοποιεῖται ἡ ἰσότης, ἡ ἀδελφότης καὶ ἡ ἐλευθερία. Μὴ χάνεσαι δωρεάν. Ὁ τοκογλύφος, ὁ ἐπιτήδειος, ὁ τυχοθής, ὁ ἀντάμης καὶ ὁ τραμποῦκος, ὁ πειρασμός, δὲν θὰ λείψωσι ποτέ. Οἱ δὲ ἄβδερῖται, θύματα καὶ τυφλοὶ ὁπαδοὶ τῶν ῥηθέντων, δὲν θὰ λείψωσιν ἐπίσης. Μὴ χάνεσαι. Κάλιον μακρύνῃται καὶ κοιμήσου. διότι, ὅσον εἰλικρινέστερον ὑπηρετεῖς, κατὰ τοσοῦτον τὸ ἀποτέλεσμα ἔσεται ὕβρις καὶ ἀχαριστία.

7.

Συγγραφεῖς, ποιηταί, δημοσιογράφοι.

Παρέκει ὁ Ἀρχάγγελος παρετήρησε τρεῖς ἀφηρημένους, ἓνα ἐξ αὐτῶν μάλιστα συρίζοντα καὶ ἀτενίζοντα τὰ νέφη. Ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦσαν συγγραφεῖς, δημοσιογράφοι καὶ ποιητῆς, ὅστις καὶ ἐσύριζεν, ὅπως συλλάβῃ, ὡς κάμνουν οἱ κυνηγοὶ καλοῦντες τοὺς λαγῶους, μίαν ὁμοιοκαταληξίαν.

Ἐπλησίασε τὸν συγγραφέα, ὃν ἤκουσε ψιθυρίζοντα «Τέλος πάντων ἐτελείωσα τὸ σύγγραμμά μου σήμερον τὸ πρωί. Κατ' ἐμὲ, εἶνε ὅ,τι σπουδαῖον, ἀλλ' ἡ κοινὴ γνώμη ἀγνοῶ τί θὰ εἴπῃ.» Ἦρχισε νὰ σκέπτηται· ὦ πόσον ἀνόητος εἶμαι, ἐφώναξε μετ' ὀλίγον. Τὸ τῆς κοινῆς γνώμης ἀπ' ἐμὲ ἐξαρτᾶται· νὰ εὕρω κατάλληλον ὀνομασίαν διὰ τὸ βιβλίον μου, διότι ἡ ἐπιτυχὴς καὶ κινουσα τὴν περιέργειαν ὀνομασία βιβλίου τινὸς εἶνε τὸ πᾶν. Ὁμοιάζει τὰ μεγάλα ὀνόματα, ἅτινα φέροντες οἱ γόνοι των κινοῦν τὸ ἐνδιαφέρον αἰείποτε δι' αὐτὸν τὸν λόγον, εἴτε ἀξίζοντες, εἴτε μὴ. Πρέπει νὰ δώσω ὀνομασίαν περίεργον· καὶ ὅταν ἐπιτύχῃ τὸ ἐξώφυλλον, ἡ κοινωνία χειροκροτεῖ προκαταβολικῶς τὸ περιεχόμενον.

— Ὁ ἀτυχὴς λογικὸς, εἶπεν ὁ ἄγγελος, ἐκ συγγραφῆς ζητεῖ νὰ γίνῃ κουμπάρος· ἔχει βαπτίσια. Τάχα θὰ μᾶς δώσῃ μαρτυρικά; Καὶ ἐστράφη πρὸς τὸν δημοσιογράφον.

Ὁ δημοσιογράφος ἐκράτει εἰς χεῖρας χειρόγραφόν τι, καὶ ἐσκέπτετο πῶς νὰ τὸ θέσῃ εἰς τὴν ἐφημερίδα, ὡς κύριον ἄρθρον, ἢ ὡς ἐπιφυλλίδα. Ἀς τὸ ἀναγνώσω, εἶπε, μεγαλοφώνως ἄλλην μίαν φορὰν, ὅπως κρὶ ὦ.

«Τοκογλυφία καρχῖνος τῶν κοινοῦν».

Ἡ ὄρων τις τὴν φυσιογνωμίαν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστιανικοῦ, Μωσαϊτικοῦ καὶ Μωσαϊκοῦ θρησκευματος, συρρεόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὸ τζαμίον καὶ τὴν χάβραν, δύναται νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ἀλάνθαστον συμπέρασμα, ὅτι πολλοὶ τούτων ἀπὸ συνήθειαν, φόβον, πρόληψιν, φανατισμὸν καὶ δεισιδαιμονίαν, ἢ ἀπὸ οἰκογενειακὴν παράδοσιν, καὶ οὐχὶ κατ' ἀληθῆ πίστιν καὶ πεποιθήσιν, τρέχουν εἰς τοὺς ναοὺς τῶν, ὅπως ἐν κοινῷ λατρεύσῃ τὸν κατὰ τὴν πεποιθήσιν ἐκαστοῦ ὀπαδοῦ τῶν δογμάτων ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπροσωπεύσαντα τὸν μόνον Ὑψιστον.

Ἡ ἄλλὰ τὸ τοιοῦτον δὲν συμβαίνει εἰς τὴν λατρείαν ἑτέρας θεότητος,

— τῆς θεότητος τοῦ χρήματος —

Ἡ οἱ πολυάριθμοι ὀπαδοί, αὐξανόμενοι, ὡς οἱ κορέοι, ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον, εἶνε ἐκ πεποιθήσεως καὶ πίστεως λάτραι μέχρι φανατικότητος — εἰς ὅσας δὲ κοινωνίας τὸ θρησκευμα τοῦτο ἔχει πλειότεραν τῶν ἑτέρων προστασίαν καὶ προτίμησιν, οἱ δὲ προεξάρχοντες τοῦ θρησκευματος — ἀντὶ σαφῆς ᾠδῶν — θεωροῦνται ὡς τι ἐκτακτον, ἐκεῖ φανατίζονται πλειότερον οἱ ὀπαδοί, βαθμηδὸν δὲ ὡς ἐκ τῆς πληθύος μαραινέται πᾶν αἶσθημα εὐγενές, καὶ ἡ κοινωνία καταλαμβάνεται ἀπὸ καρχῖνον.

Ἡ Θέλοντες νὰ περιστείλωμεν τὴν εἰδωλολατρείαν τοῦ χρήματος καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπείας του, παρουσιάζομεν τὸ θρησκευμα τοῦτο ὑπὸ τὴν ἀληθῆ του ὄψιν, καὶ εἶθε ἡ φωνὴ ἡμῶν νὰ καταστῇ φωνὴ τοῦ πλήθους, ὅπως σωθῇ ἀπὸ τὰς συνεπείας ὁ τόπος.

Ἡ Ἐκαστον θρησκευμα ἔχει τὸν ἱερέα καὶ τὸν φανατικὸν του. Καὶ τὸ χρήμα ἐπομένως ἔχει τὸν ἱερέα καὶ τὸν φανατικὸν του.

Ἡ Ὁ ἱερεὺς τοῦ χρήματος εἶνε ὁ τοκογλύφος.

Ἡ Ὁ φανατικὸς τοῦ χρήματος εἶναι ὁ φιλάργυρος.

Ἡ εἰς ἕκαστον θρησκευμα ὁ φανατικὸς σέβεται καὶ ὑπακούει τὸν ἱερέα. Ὁ φιλάργυρος — ἂν καὶ δυσπιστῶν καὶ εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του — σέβεται, καὶ εἶνε ἀληθῶς περίεργον, τὸν ἱερέα τοῦ θρησκευματος του, τὸν τοκογλύφον, καὶ ἀπατᾶται ἀείποτε ὑπ' αὐτοῦ, διότι ὁ ἱερεὺς τοῦ χρήματος τοκογλύφος — κατὰ γενικὸν κανόνα — αἰσθάνεται τὴν τιμὴν εἰς τὸν τόκον, καὶ τὴν φιλοτιμίαν εἰς τὸν ἥχον τοῦ μετάλλου.

Ἡ Ἀπαίσιον θρησκευμα, ἀλλ' ὁ παραβάς τὴν θείαν ἐντολὴν ἀμαρτωλὸς — ῥέπων ὡς ἐκ τούτου ἐκτοτε ὡς κατράμενος εἰς τὸ κακὸν φύσει κατὰ τὴν λογικὴν — ἐπροτίμησεν, ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς φωτός, τὴν ἄφωνον αὐτὴν θεότητα, καὶ διὰ τριάκοντα ἀργύρια παρέδωκεν εἰς τοὺς ὄνυχας τῆς ἀστυνομίας τὸν θυσιασθέντα ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος Θεάνθρωπον.

Ἡ Ἐξέλιπεν ὁ Ἄπις τῶν Αἰγυπτίων, ὁ Κυρῖνος τῶν Ῥωμαίων, ὁ Ζεὺς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἡ κακὴ θεότης τοῦ χρήματος ποτὲ δὲν θέλει ἐκλείψει. Ἡ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἄνευ διδασκαλίας τὴν ἐλξιν τοῦ προσηλυτισμοῦ, καὶ τὸ μεγαλείτερον δυστύχημα, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ μὴ ὀπαδοὶ τῆς θεότητος, καὶ αὐταὶ αἱ κυβερνήσεις, εἶνε αἰχμάλωτοι τοῦ ἱερέως τοῦ χρήματος, καθόσον δὲν δύνανται νὰ ἐκλείψωσιν αἱ συναλλαγαί.

Ἡ Δὲν θὰ ἐλαφρυνθῶσι λοιπὸν ποτὲ αἱ κοινωνίαι ἀπὸ τῆς θεότητος ταύτης. Ἡ θεότης ὁμοιάζει τὸν καρχῖνον· ὅσας ἐγχειρίσεις καὶ ἂν κάμῃ εἰς τὸν πάσχοντα, πάλιν ἀνανεοῦται. Ὁ δὲ ἱερεὺς, ἔχων πᾶσαν τὴν δύναμιν κυρίως εἰς ὅσας κοινωνίας ὑπάρχει ἔμμεσος κρυπτομένη ἰησουϊτικὴ ἐνέργεια — ὅπως κρατῆται ὁ τόπος εἰς μαρμαρὸν — κρατεῖ ὅλας τὰς τάξεις ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του, καὶ βαθμηδὸν μεταβάλλει τὸν τόπον εἰς τυφλοὺς ὀπαδοὺς τοῦ ὕλισμοῦ. Τὸ δὲ αἶσθημα καὶ ἡ θυσία θεωροῦνται γελοῖόν τι καὶ παραφροσύνη.

Ἡ Τὸν ἱερέα λοιπὸν τοῦ χρήματος ὀφείλει νὰ κτυπήσῃ ἡ πόλις — ἐὰν θέλῃ νὰ σωθῇ — καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τὴν βδελυρὰν περιγράφουσαν, προθέμενοι νὰ προτείνωμεν μέσον μετριάσεως τοῦ κακοῦ, ἀφοῦ δὲν δυνάμεθα ν' ἀπαλλαγῶμεν ἀπ' αὐτοῦ.

Ἡ Ἐννοεῖται, ὅτι ἐνταῦθα δὲν ἐννοοῦμεν τὸν ἐπαγγελλόμενον εὐσυνειδήτως τὸν τοκιστὴν, τὸν ζῶντα διὰ τοῦ ἐμπορίου τούτου, ὅπως ζῇ ἕκαστος τίμιος ἐπαγγελματίας, ἀλλὰ τὸν ἀσυνείδητον, τὸν θέλοντα νὰ ἀρπάσῃ καὶ καταπνίξῃ τὴν περιουσίαν ὄλων.

» Οἱ τοκογλύφοι — ἱερεῖς τοῦ χρήματος — διακροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις.

» α) Οἱ προεξ φληται ἱερεῖς τοκογλύφοι — Οὗτοι, δίδοντες ὀλίγα χρήματα εἰς τὸν προσερχόμενον κτηματίαν — ἔχοντα ἀπόλυτον ἀνάγκην πρὸς καλλιέργειαν τῆς γῆς του — προστοιχίζουσι τὴν μέλλουσαν πρόσδοτον διὰ δυσβαστάκτων ὄρων καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ αἰσχροκερδεῖ, ὅπου αἱ κυβερνήσεις — ἀντὶ νὰ φροντίσωσι περὶ συστάσεως γεωργικῶν τραπεζῶν ἢ ἐτέρων ἀρμοδίων — καταγίνονται εἰς μικρά, ἢ εἶνε σύντροφοι τῶν τοκογλύφων. Πολλοὶ τῶν προεξφλητῶν ἱερέων τοῦ χρήματος, δίδοντες χρήματα εἰς τὸν κτηματίαν σταφίδος, σύκων ἢ ἄλλων προϊόντων, ἐπὶ ὑποθήκῃ τῆς προσόδου, ἀπεξέδυσαν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν καὶ τοῦ κτήματος τὸν δανεισθέντα. Ἕτεροι, προεξοφλοῦντες χρηματικὰ γραμματικὰ προθεσμίας μελλούσης, ἐκράτησαν πολλάκις πλέον τοῦ τρίτου τοῦ σημειωμένου ποσοῦ, ἂν καὶ ἡ προθεσμία ἐληγε μετὰ ἓνα ἢ δύο μῆνας. Ἀλλ' ἡ τάξις τῶν προεξφλητῶν ἱερέων θύει καὶ ἀπολύει εἰς ὅσους τόπους αἱ κυβερνήσεις σπαταλοῦν, τὸ δὲ δημόσιον ταμεῖον στερεῖται. Ἐκεῖ, ὅσοι τῶν πολιτῶν ἔχουν νὰ λαμβάνουν εἴτε διὰ μισθοῦς, εἴτε δι' ἄλλον λόγον, καταφεύγοντες εἰς τὸν τοκογλύφον, συχνάκις συννενοούμενον μετὰ τῶν ταμιῶν, ἀπεκδύονται.

» β) Οἱ κυρίως τοκογλύφοι, οἱ μὴ κάμνοντες, ὡς λέγουν, προεξφλητικὰς ἐπιχειρήσεις. — Τὸ τέρας τοῦτο τοκίζει ἀσυνειδήτως ὅσον δύναται καὶ ἐφ' ὅσον βλέπει τὴν ἀνάγκην τοῦ προσερχομένου, δέχεται δὲ τὸν προσερχόμενον ἀναλόγως τῆς περιστάσεως. Καὶ ἐὰν μὲν πρόκηται νὰ τὸν πληρώσῃ τις, μὲ ὕψος προσινές καὶ κολακευτικὸν τοῦ λέγει — ὦ φίλε μου! διατί τόση βία; Ἡ τιμιότης ἡμῶν εἶναι γνωστὴ. Δὲν ἀπῆντησα ἀκριδέστερον ἄνθρωπον· εἶμαι εἰς τὰς διαταγὰς σας, ὅποτε θέλετε.

» Ἐὰν δὲ πρόκηται νὰ τοῦ ζητήσῃ τις χρήματα, τὸν παρατηρεῖ, καὶ ἅμα ἰδὼν τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην του,

» — ὦ πόσον λυποῦμαι! τοῦ ἀπαντᾷ· οἱ καιροὶ εἶνε τόσοι δύσκολοι! ἔχω διαθέσει τὰ ὀλίγα μου χρήματα, καὶ δὲν ἔχω λεπτόν· μάλιστα καὶ ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην· ἴσως, ἂν περιμένετε δέκα πέντε ἡμέρας, καὶ πάλιν δὲν σὰς ὑπόσχομαι θετικῶς.

» Ὁ προσερχόμενος, ἔχων ἀνάγκην, τὸν παρακαλεῖ.

» — Πόσον ἐπεθύμουν νὰ σὰς εὐκολύνω, ἂν ἦτο δυνατόν! Περάσατε αὔριον. Θὰ ἀποταθῶ εἰς ἄλλον, ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι θὰ πληρώσωμεν καττιτὶ ἀκόμῃ· ὄχι μεγάλα πράγματα. Οἱ καιροὶ εἶνε τόσοι δύσκολοι!

» Ὁ ἔχων ἀνάγκην ἐνδίδει, καὶ εἰς τὸν ἀσυνειδήτην τόκον, τὸ ὀλιγώτερον 24 τοῖς 100, προστίθεται καὶ τὸ καττιτὶ, ἥτοι δύο ἢ τρία τοῖς 100.

» Ἐχοντες δὲ ὡς ἀσφάλειαν εἰς πολλὰ κράτη, νομίζοντα τὸν ἑαυτὸν των προωδευμένον, ἀλλ' εὐρισκόμενα εἰς ὀπισθοδρόμησιν πλήρη, τὴν προσωπικὴν κράτησιν, ἀπογυμνώνουν τὸν δανειζόμενον, ἂν τυχὸν εὐρεθῇ ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὴν λῆξιν μιᾶς προθεσμίας χρέους.

» γ) Οἱ προεξάρχοντες τοκογλύφοι — οὗτοι πράττουσι χειρόν τῶν ἀνωτέρω τάξεων, ἀλλὰ πάντοτε διὰ τρίτου προσώπου, ἢ κάμνουν χρηματικὰς συνεταγισμούς. Τηροῦν ἐν τῇ πολιτείᾳ θέσιν σπουδαίαν, καὶ κάμνουσιν ὅ,τι θέλουν εἰς ὅσα κράτη — μὴ ἐννοοῦντα τὴν παγίδα — ἔπεσαν εἰς χεῖρας τῆς τοκογλυφίας, καὶ ἔκχαλιν νόμους προστατεύοντας τὸν τοκογλύφον πλειότερον τῶν λοιπῶν τάξεων. Σοῦ λέγουσιν δὲ μὲ ὅλον τὸ σοβαρὸν ὕψος,

» — Ἡ πίστις γεννᾷ τὴν εὐκολίαν τῶν συναλλαγῶν, καὶ πίστις δι' αὐτοὺς εἶνε ἡ τοκογλυφία.

» Οἱ προεξάρχοντες οὗτοι πλησιάζον τὰ πολιτικὰ πρόσωπα, καὶ φροντίζουσιν, ὑποδεικνύοντες ὠφέλη, νὰ τὰ ἐμπερδύσωσιν εἰς ληψοδοσίας, πρὸςποιούμενοι τὸν εἰλικρινῆ φίλον. Ἀφοῦ τὸ καθαρῶς ὥσωσιν, ἔχοντες ὑποχειρίους τοὺς πολιτευομένους, κωλύουσι πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ρίψῃ τὴν δυνάμιν των, καὶ πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ φέρῃ πλοῦτον εἰς τὸν τόπον. Ἄνευ αὐτῶν πλέον οὐδὲν γίνεται.

» Δυστυχεῖς οἱ τόποι οἱ ἔχοντες τοκογλύφους!

» Συμπολιταί! — Ἡ τοκογλυφία εἶνε ἀσθένεια μεταδοτικὴ, ὡς ἡ χολέρα καὶ ἡ πανώλης, καὶ ὅπου ἐνσκήψῃ, ὀφείλει ἡ ἀστυνομία καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς — ἀντὶ νὰ φροντίσωσι πῶς νὰ κατασκαπεύωσι τὸν πολιτευόμενον, ἢ νὰ χαρακτηρίζωσι φράσιν τινὰ, γραφείσαν ἢ λεχθείσαν, οὕτως ἢ ἄλλως — νὰ λάβωσι μέτρα κατὰ τῶν τοκογλύφων, καὶ τοὺς τοποθετήσωσιν, ὡς πράττουν εἰς τοὺς πάσχοντας ἀπὸ μολυντικῆς νόσον — εἰς μέρος παράμερον παρὰ τὰς πωλουμένας γυναῖκας, διότι τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν εἶναι ἀληθῶς βδελυρόν.

» Συμπολῖται! — Τοὺς τοκογλύφους δὲν πρέπει νὰ τοὺς συναναστρέφηται τις, διότι δὲν ἔχουν καρδίαν, καὶ οἱ τόποι, εἰς οὓς αἱ οἰκογένειαι ἔχουν ἀνοίξει τὴν θύραν εἰς τὸν τοκογλύφον καὶ τὸν ἐμπιστεύονται ὑποθέσεις, πάσχουσιν ἀπὸ δυσίατον ἀσθένειαν. Ὁ τοκογλύφος εἰσερχόμενος εἰς τὸν οἶκον, ἀναπτύσσει τὸ αἶσθημα τῆς αἰσχροκερδίας μεταξὺ τῶν μελῶν, καὶ συμβαίνει συχνάκις ἀδελφῇ, ἀδελφῷ, υἱῷ, νὰ κλέψῃ τὸν συγγενῆ του, ἢ νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ κακουργήματος τῆς πλαστογραφίας, καὶ διαθήκῃς ἀκόμη, πρὸς ἰδιοτέλειαν.

» Συμπολῖται! — Ὅπου ὑπάρχει νομοθετημένη ἢ προσωπικὴ κράτησις, πρέπει νὰ πέσῃ πλέον, διότι εἶνε ἀληθῶς ἀπαίσιον. — ἐνῶ δύναται τις νὰ ἐκφρασθῇ καὶ ἐπικρίνῃ ἐντὸς τῶν νόμων μίαν Κυβέρνησιν, ὅπως ἀρέσκειται — δι' ἑκατὸν δραχμὰς νὰ προσωποκρατῇται ἀπὸ ἑνα ἀσυνείδητον ἢ χυδαῖον.

» Ἐλθετε νὰ συνενοηθῶμεν.»

Μόλις ὁ δημοσιογράφος ἐτελείωσε τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀνωτέρω, καὶ ἀνεφώνησεν — «ὦ! βεβαίως ὡς κύριον ἄρθρον θὰ τὸ καταχωρίσω, καὶ οὕτω ἀρχίζω ἕνα πόλεμον δύσκολον μὲν, ἀλλ' ὠφέλιμον εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἦρχισε δὲ νὰ περιπαικτῇ, διό καὶ ὁ ἄγγελος ἐστράφη πρὸς τὸν συρίζοντα.

Ὁ ποιητὴς ἔδενε, ὡς λέγουν κοινῶς, ἢ ἐσύνθετεν ἕν ποίημα, καὶ παύσας νὰ συρίζῃ, εἶπεν· Ἐῦρον τὰς δύο ὁμοιοκαταληκτοὺς λέξεις μποῦ φρος, κοῦ φρος· ἅς δέσωμεν λοιπὸν τὸν στίχον·

ὁ ἄνθρωπος ὁ κοῦ φρος
φέρεται ὡς ὁ μποῦ φρος·

ὦ νὰ πάρῃ ὁ διάβολος! ἐξηκολούθησε μονολογῶν δυνατά. Τὸ δίστιχον δὲν ἔχει οὔτε νόημα, οὔτε μέτρον, οὔτε ζῶν, ἐνῶ πρέπει νὰ ἔχῃ ζῶν καὶ πλήρη ἔννοιαν ἢ στροφή. Ἀνεστένανξεν ἐκ βάθους ψυχῆς καὶ ἐξηκολούθησε. Διὰ νὰ γίνῃ τις ποιητὴς, δὲν εἶνε τόσον εὐκόλον, ὅσον νὰ γίνῃ ὑπουργὸς καὶ βουλευτὴς, ἢ ἄλλο τι τιτλικόν, καὶ ἱατρὸς ἀκόμη. Ἡ ποίησις δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, μολονότι πολλοὶ μοῦ λέγουν ὅτι θὰ γίνω ποιητὴς. Μὰ πότε τέλος πάντων;

ὦ Μοῦσα, Μοῦσα, βοήθησόν μοι.

Ναί! τώρα τὸ ἐνθυμήθην. Διὰ νὰ γίνῃ τις ποιητὴς, μ'εἶπον, ὅτι ἀπαιτοῦνται στερεοτύπως τρία τινά.

α) Νὰ ἠγάπησῃ καὶ νὰ ἀπέτυχε.

β) Νὰ ἐπείνασῃ καὶ νὰ ἐδανείσθῃ ἀπὸ τοκογλύφον.

γ) Ἄν ἴσως ἐγεννήθῃ ποιητὴς.

Ἀληθῶς ἐφώνησεν ἐμπνευσθεὶς καὶ βήξας τρίς.

Πρῶτον προσὸν τοῦ ποιητοῦ εἶνε νὰ ἀγαπήσῃ, τὴν φίλην του δ' ὡς ἄπιστον κατόπιν νὰ μισήσῃ.

Τὸ δεύτερον — εἶνε κοινὸν — ἡ πείνα, ἡ γυμνότης· τάχα δὲν πάσχει ἅπασα σχεδὸν ἡ ἀνθρωπότης;

Τὸ τρίτον εἶνε τρομερὸν «ἂν ἴσως ἐγεννήθῃ» ἂν καὶ ἐντὸς τι ἐνστικτον περὶ αὐτοῦ μὲ πείθει.

Τέλος ἠγάπησα πολὺ καὶ ἐπείνασα συγχρόνως· ἂν ἐγεννήθην — ἄγνωστον — ἅς τ' ἀποδείξῃ ὁ χρόνος.

Ἀρὰ ἀπήγγειλε τοὺς στίχους, ἔκαμε ἐν πῆγμα καὶ ἐξέβαλε φωνὴν δυνατὴν, ἣτις διέκοψε τοὺς ῥεμβασμοὺς τῶν δύο ἄλλων, τοῦ τε συγγραφέως καὶ τοῦ δημοσιογράφου.

— Ἐ! ὦρα καλὴ! τοῦ εἶπον. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν δὲν πηδοῦν, κύριε δὴθεν ποιητά.

Ὁ ποιητὴς ἐστράφη εἰς τὸ ἀδῆθεν ποιητὰ καὶ τοὺς ἀπέτεινε ποιητικὴν τινα ἔκφρασιν, ἣτις τοὺς ἠρέθισεν ἔτι πλεότερον. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ ὑβρισθῶσι, καὶ χωρισθέντες ἠπείλησαν ἀλλήλους, ὅτι εἰς τὴν δημοσιότητα θὰ ἀποδειχθῶσιν ἀναλφάβητοι καὶ μηδαμινοί.

— Περτέργοι λογικοὶ, εἶπεν ὁ ἄγγελος. Ποτὲ δὲν ὑπέθετον ὅτι οἱ ποιηταί, οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ δημοσιογράφοι δύνανται νὰ ὑβρισθῶσι μεταξὺ των, καὶ νὰ ζητῇ νὰ ἀποδείξῃ ἕκαστος τὸν ἑαυτὸν τοῦ τέλειον, τοὺς δ' ἄλλους ἀνικάνους. Ἐλάβε περιέργειαν νὰ μαντεύσῃ ποίου τόπου λογικοὶ ἦσαν. Εἰς τὴν Γερμανίαν, ἐσκέφθη, ἕκαστος φιλόλογος καταγίνεται χωρὶς νὰ φθονῇ τὸν ἕτερον, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸν ἐπαινῇ ἀκρίτως. Εἰς τὴν Γαλλίαν, ὡς νὰ ἦνε εἰς συνενώησιν μεταξὺ των, ἅμα ἀπαντήσωσι πλεονεκτήματα πλεότερα τῶν ἐλαττωμάτων εἰς ἔργον τι, ἅπαντες οἱ ἄλλοι φιλόλογοι ἐπαινοῦν καὶ ἐργάτην καὶ ἔργον, καὶ οὕτω οὐχὶ μόνον τὸν ἐνθαρρύνουν, ἀλλὰ καὶ πολλάκις τὸν ὑψώνουν δωρεάν ἢ ὅσον δὲν ἀξίζει. Ἄ! τώρα ἐνόησα· εἶνε Ἕλληνες οἱ ὑβρισθέντες, διότι μόνον ἐκεῖ ἐκ φθόνου καὶ μία ἄνω τελεία ἂν παραλειφθῇ — ἔστω καὶ κατὰ λάθος τοῦ στοιχειοθέτου — ὅσον καὶ ἂν ἦνε καλὸν τὸ ἔργον, θὰ ἐπιτεθῶσι μέχρι καταστροφῆς κατὰ τοῦ συντάκτου οἱ ἕτεροι, καὶ οὕτω οὐχὶ μόνον δυσκόλως ἀποκτᾷ τις ὑπόληψιν, ἀλλὰ καὶ εἶνε ἐχθροὶ μεταξὺ των οἱ λόγοι.

8:

Φιλάργυροι καὶ ἄσωτοι.

Τριάκοντα βήματα ἐκεῖθεν συνήντησεν ὁ ἄγγελος τινὰ ἀγωνιόντα, τύπτοντα τὸ στῆθος του καὶ παραπονούμενον διὰ τὴν αὔριον.

— Τί ἔχεις, λογικέ; τοῦ εἶπεν.

— Καὶ τί δὲν ἔχω; ἀπήντησε μὲ ἀπηλπισμένον ὕφος. Εἶμαι πτωχός· διὰ τεσσαράκοντα ἔτη ἔχω ὅλα τὰ μέσα νὰ ζήσω καλῶς, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα τί θὰ κάμω; Πρέπει νὰ σκέπτηται τις ὡς λογικός. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ φάγω σήμερον, ἂν καὶ πεινῶ πρὸ τεσσάρων ὥρων, καὶ νὰ τοκίσω τὰ χρήματα, τότε ἴσως, καὶ πάλιν ἴσως τὴν αὔριον δὲν θὰ περάσω ἄθλια.

— Ὡραῖα περὶ αὐτῆς καὶ σήμερον, ἐπιθύρῃς ὁ ἄγγελος· καὶ ἀποταθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἂν νομίζῃς ὅτι σήμερον περὶ αὐτῆς καλὰ, δὲν σὲ εὐχομαι νὰ περάσῃς οὕτω αὔριον, τοῦ εἶπεν.

Κατόπιν ὡς πνεῦμα τὸν ἠκολούθησεν ἐκ περιεργίας. Τὸ δωμάτιόν του ἦτο πλήρες σάκκων χρυσίου. Ἀφοῦ ἐμέτρησε δις τὰ χρήματά του— τί νὰ τὰ κάμω τόσον ὀλίγα; εἶπεν, πῶς θὰ ζήσω ὁ τρισάθλιος; καὶ ἐπροχώρησε πρὸς τὸ παράθυρον.

Εὐθυμὸς τις καὶ ζωηρὸς, ἱστάμενος ἀκριβῶς κάτωθεν τοῦ παραθύρου, ἐκάλει σύντροφόν του τινὰ ἐρχόμενον μακρόθεν.

— Σπεῦσον, διότι εἵμεθα εὐδαίμονες σήμερον. Ἐχω ἐν τάλληρον. Ζήτω ἡ ζωή.

Ἀλλὰ συγχρόνως, ἀκούσας βαθὺν στεναγμόν, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀπήντησε τοὺς τοῦ φιλαργύρου.

Ἄμα τῇ ἀντικρύσει ὅ,τε φιλάργυρος καὶ ὁ ἄσωτος ἐξεφώνησαν ταυτοχρόνως.

— Ἄσωτε! θὰ ἦσαι ἐλεεινὸς αὔριον.

— Φιλάργυρε! εἶσαι ἐλεεινὸς σήμερον.

Ἐπασχον καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν αλογικόν.

Ὁ Ἀρχάγγελος πρώτην φράσιν ἀηδίασεν εἰς τὴν ζωὴν του πρὸς στιγμὴν, ἀλλὰ γελάσας πάραυτα εἶπε, μὴ καὶ ἔγινα λογικός; καὶ ἔπτυνε τὸν κόρπον του.

Ἀληθῶς, ἀναγνώστα. Οὐδὲν ἀηδέστερον τοῦ φιλαργύρου καὶ ἀσώτου. Βλέπει τις εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των τὴν ἀδιάκοπον ἀγωνίαν.

(ἐκολουθεῖ)

Η

ΚΟΙΜΩΜΕΝΗ ΨΥΧΗ.

(ΔΙΗΓΗΜΑ).

(Συνέχεια. Ἰδε φ. 14').

Ἄλλ' ὁ Λιονέλ Ζαρβῆς δὲν εἶδεν εἰμὴ ἀπόδειξιν πλέον εὐνοϊκὴν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀνεφώνησε μὲ τὸν ἐλεύθερον ἐνθουσιασμόν τῆς νεότητος:

— Φεῦ! τὸ ἥζευρον καλῶς, θεῖέ μου, ὅτι εἴσθε ὁ τιμιώτερος καὶ ὁ κάλλιστος τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων!

Καὶ ἐγειρόμενος τῆς τραπέζης, ὑπῆγε νὰ τὸν ἐναγκαλισθῇ.

Τὸ προσφιλὲς τοῦτο τεκμήριον δι' οὗ συνεκινήθη ἡ καρδιά τοῦ θείου Ζαρβῆ, ὃ ἐφάνη ἐπηύξανεν ἔτι τὴν ταραχὴν, καθ' ἣς ματαίως ἐπάλαιε.

Σπεύδων ν' ἀπέλθῃ, εἶπεν εἰς τὸν Λιονέλ ἐν εἴδει ἀποχαιρετισμοῦ:

— Ἐχω ἀνάγκην νὰ ἦμαι μόνος, φίλε μου... συχνάκις μόνος. Μὴ στενοχωρῆσαι λοιπόν, ὑπάγε εἰς τοῦ Πατρικίου... Πορεύου συχνότατα... καὶ προσπάθησον νὰ θεραπεύσῃς τὴν κόρην τοῦ Ὀδριάν. Ὡ! θὰ ἦμαι τόσον εὐτυχής... καὶ τοῦτο ἐννοεῖται, δὲν εἶναι οὕτω;... ἤμην ὁ φίλος τοῦ πατρὸς αὐτῆς!

Ἐγένετο ἄφαντος.

Ὁ δὲ Λιονέλ, χαίρων, ὅτι ἀπηλλάγη τῆς παρουσίας του, ἔσπευσε νὰ ὠφεληθῇ τῆς περιστάσεως.

Δυστυχῶς ἦτο ἤδη πολὺ ἀργά, ἵνα παρουσιασθῇ εἰς τὸν μύλον ἀφ' ἑτέρου ἢ ὥρα τῆς ἐμφανίσεως ἐπλησίαζεν ἡδὴ.

Πρὸς δὲ τούτοις ἡ νύξ ἀνηγγέλλετο λαμπροτάτη, λίαν ἀστερόεσσα.

Περιμένων τὴν ἀνατολὴν τῆς σελήνης, ὁ Λιονέλ πολλάκις ἐπανέλαβε τὴν περιστροφὴν τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Κισσοῦ.

Ἦτο εὐθυμὸς τὴν ἐσπέραν ταύτην, σχεδὸν χαίρων ἀμφίβολος καὶ γλυκεῖα ἐλπίς ἐπλήρουν συγχρόνως τὸ πνεῦμά του καὶ τὴν καρδίαν του.

Ἵπῃ γαίνε λοιπόν, σχεδὸν ἀποσπώμενος τῆς γῆς καὶ τὸ βλέμμα περιπλανῶν εἰς τὸν οὐρανόν.

Σωρὸς μέλας, πλάσμα ζῶν ἤρχετο νὰ τὸν ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ του, νὰ προσκρούσῃ κατὰ τὴν διάβασίν του, ὅπερ ἀφῆκεν αἰφνιδίως φωνὴν ὀξεῖαν.

Ὁ Λιονέλ κατεδίωκε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ